

s-/zero que hom cregué trobar en basc: *BhZRPh* vi, 38; *DECH* v, 157a21; *DECat* vi, 669b57).

Avedosa, V. *Avetosa*, s. v. *avet*

AVELLA

1) *L'Avellà*, vt. del Penedès te. de Font-rubí, GGC i diversos nomenclàtors; segons el del C. E. C. (i Aedos), té 100 hab. escampats, i esgl. agregada a la de Font-rubí; situat 5 k. a l'E. de Font-rubí. A St. Quintí de Mediona pron. *ləbəʒá* (enq. de 1933) com a pda. de llur terme.¹

DOC. ANT.: «--- Rio de Birlas [= Riudebitlles, el riuet de St. Quintí i St. Pere de Riud.] --- Fonte que vocant de *Avellano* --- ipsa Revoria ---» a. 917 (*Cart. de St. Cugat* i, 13), doc. citat també per Mas, *N. Hist. Bisb. Bna.* (iv, 29), afegint-hi (en el vol. ix, 273) una altra cita d'*Avellano* en doc. de 1046. No és inversemblant, ni prou clar, que en aquells «Fonte» i «Revoira» s'amaguin grafies incompletes o variants de FONTE RÜBĒA ètimon de Font-rubí.

M-Lübke (*BDC* xi, 28), Aebischer (*Top.* 64), i ja Mn. J. Segura (*Veu del Monts.* 1895, 251) hi veien raonablement un nom en -ANUM deriv. de NP romà: AVILIUS, documentat no sols per Schulze (72, 337, 348; i Mommsen, núm. 1037) sinó esp. a Espanya (Hübner, núm. 890), i pertanyent a la família antroponímica romana de *Avius*, *Avinius* (Skok, § 42), *Avitius* etc.

Nom repetit en el domini català. 2) Segons J Segura hi ha un altre *Avellà* a «Ribes (prov. Girona)», i també ho situa (sense concretar) a «Girona» un erudit com Miret i Sans (encara més bregat que Segura en la toponímia dels docs. i arxius), en citar, en els seus *TempH* 158, un «castrum i villam de *Avellano*» en doc. de 1192. 3) Altre n'hi hauria entre el Solsonès i Segarra, cit. *Avela* junt amb *El Guspi*, en un doc. del S. xi (Arx. de Solsona). *Carrer de n'Avellà* a la vella ciutat de Bna. (P. Coromines, *Silèni*, cap. xi, p. 139, prop dels de Mercaders, de l'Avellana, i Plaça de la Llana). *Ca N'Avellà* te. de St. Martí de Llémena (XLIV, 107).

4) *Savallà del Comtat*, poble amb mun. 8 k. a l'O. de Sta. Coloma de Queralt, el nom del qual resulta de *S'Avellà*, amb aglutinació de l'article IPSE. Aquest ús amb art. sembla que ens ha de decidir a veure en tots aquests NLL el nom d'arbre ABELLANUS 'avellaner'.

5) També tenim aquesta aglutinació en *Sabanell*, altre llogaret agregat, a Font-rubí [com (1)], més petit i adjacent a *L'Avellà* (1), nom resultant d'un diminutiu toponímic d'aquest, si bé amb art. IPSE: *S'Av(ell)anell* reduït a *Sabanell* per haploglògia.

La Verge de l'Avellà, maestr., en el terme de Catí (GGRV, 522-3; Mateu i Llopis, *País Val.* 93; i mapa Chías, J. Puig, *Historia de N.ª S.ª de La Vellà*, BSCC xiv, 137). Cavanilles (i, 27) situa *N. S. de la Avellà* 3k5 al NNO. de Catí, i qualifica la imatge d'escultura «antiquíssima, goda al parecer, pero vestida desde el año 1300»; hi troba en un gravat de 1685 «Mater Miseric. *Fontis de Vella*» [evidentment mal segmentat per *Font d'Evellà*], i cita «libros e cuentas del ermitorio desde 1543». GGRV: temple beneït el 1549, *N. S. del Avellà* a. 1607, i *Fuente de Avellà* en docs.

de 1759 i 1682. Veg. la descripció del santuari, font i banys, per J. M. Espinàs (*A peu per l'Alt Maestrat*, 173), que tot rebutjant, certament, una identificació amb *abellar*, suggereix que vingui d'ABELLANOS 'avellaner': potser amb raó, sobretot si ens constés que hi és antic l'ús amb article. No cal dir que la grafia *Fuente Vella* o *Vieja* és interpretació abusiva de clerecia forastera.

L'Avellana. 1) llog. del te. de Lasquarri (Rbg.), al SE. de Roda de Rbg. 2) Ja figura *Abellana* en fogatges: el de 1495, i el de 1385: «*La Avellana*, del Prior de Roda», amb sis veïns, a continuació de Güel i Paniello (Camarena, *Morabatins*, 91.4); i en el de 1381 hi ha un *Ramon d'Avelana*, veí de Güel (id., *Focs*, 46.5). «Lugar de *Labellana* del priorado de Roda» afr. amb Lasquarre i La Mellera, Moner, *BiblEscr. Rbg.* D'aquest mateix (p. 71) posa *lugar de La Bellana*, a prop de Castigaleu, en context diferent, datat de 1554. Per al 1), tinc dues cites de la mateixa obra, p. 97, una d'elles del mateix any, i l'altra de 1154 (crec err. per 1554). De nou *Abellana* a. 1620 en *Bu. Assoc. Esc. Cat.* xi, 126. No sempre és possible distingir 1) de 2), ni podem estar ben segurs que no sigui tot u, no havent-hi més de 6 k. de Güel a Lasquarri, ni més de 10 fins a Castigaleu.

Un o altre ja al S. XII, car en l'*Ordinatio* de l'església de Lda. dictada l'any 1168 per Anfós el Cast i el bisbe de Lda., figuren *Boneti de Avellana*, *Brdi. de Abellana* i B. de *Avellana*, al costat de Petri de *Alasguarre*, i junt amb sagristans i abats de Roda, Alaó, Lavaix, Güel, Barravés etc. (Villan., *Vi. Li.* xvi, 258.9, 258.19, 259.1).

Homònims. 3) *Mare de Déu de l'Avellana*, venerada a *L'Estella*, te. de Pinós de Solsonès (XLVI, 99.46). 4) Font de *l'Avellana* a Ladurs (XXXVIII, 169.3, 170.1). Cognom arrelat a Açanui (1959).

A separar dels noms en -ANUM masculins, supra (cf., però, allí el (5)). Car ací tenim el ll. ABELLANA, usat com a nom de l'arbre avellaner: com ho mostra l'adj., en *Avellana Corba*, antiga localitat de la vegueria de Girona, a. 1359 (*CoDoACA* XII, 94).

En pl. *Les Avellanes*, antic castell i mas, després famós monestir, i avui mun., al N. de Balaguer, entre aquesta ciutat i Àger, pron. *ləʒ abelənes* a Àger, 1920.

DOC. ANT. «*Mansi nostri de Avellanis*» a. 1168 (*Cart. de Poblet*, 96); *Çes Avellanes* a. 1280 (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 46); *Les Avellanes* 1359 (*CoDoACA* XII, 61). Més documentació en Balari, *Or.* 52, i GGC 219. Segons ZRocafort (ib. 258), a la carta de fundació del monestir de Bellpuig de les Avellanes, de 1166, es parla d'un antic poble *Privadano* [< PRIVATIANUM], que seria l'actual *Vilanova de les Av.*, dita també «de Bellpuig». En el procés contra el batlle P. de Palau, a. 1295, s'anomenen junts «*Vilanova de BelPug* et *Ças Avelanes*» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 170). 2) Un homònim *riu* o *riera* d'aquest nom, a l'alt Vallès (NE. de Sabadell): «*riu de Avellanas*» a. 1056, com afr. E. de Castellar i de *Lacera* [= *Sala-llacera*], *BABL* VII, 501.